

שבילי
פנחס

"ויקריבו הנשיאים את חנוכת המזבח"

הקב"ה הקפיד בכבודם של י"ב הנשיאים לפרט קרבנותיהם משום שהיו שוטרי ישראל במצרים שהוכו עבור ישראל

ביאור שני של הרמב"ן:

כל אחד הקריב ככוונה אחרת

עוד מביא הרמב"ן ביאור שני המבוסס על המדרש: "ועוד בזה טעם אחר במדרשם (במדב"ר יג-ד), כי לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השיעור, אבל נחשון חשב בשיעור הזה טעם אחד, וזולתו כל אחד מהנשיאים חשב טעם בפני עצמו... שהיה מסורת מיעקב אבינו ביד כל שבט ושבט, כל מה שיארע לו עד ימות המשיח".

כלומר, הן אמת שכל הנשיאים הביאו אותם הקרבנות לחנוכת המזבח, אולם כל אחד היתה לו כוונה אחרת לרמז על כל מה שעתיד להיות עם שבטו, כפי שגילה יעקב אבינו לפני פטירתו לי"ב בניו ראשי השבטים. והנה הוא מאמר המדרש:

"מה ראו הנשיאים להקריב קרבנות בענין הזה, רבנן אמרין אף על פי שקרבן שוה הקריבו, כולם על דברים גדולים הקריבו, וכל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו. התחיל נחשון והקריב על סדר המלוכה כמה שהמליכו אביו על אחיו, כמה דתימא (בראשית מט-ח) יהודה אתה יודוך אחיך, גור אריה יהודה וגו'... והיה מסורת ביד שבט יהודה חכמיהם וגדוליהם מן יעקב אבינו, כל מה שעתיד ליארע לכל שבט ועד ימות המשיח, וכן היה ביד כל שבט ושבט מסורת כל מה שיארע לו עד ימות המשיח מן יעקב אביהם".

המדרש ממשיך לבאר אצל כל שבט, שהתכוון להקריב כנגד כל מה שעתיד לבוא עליו, נשיא שבט יהודה, כל עניני מלכות בית דוד ומלך המשיח העתידיים לצאת ממנו, נשיא שבט יששכר עמוד התורה, כל הדברים הקשורים לתורה, נשיא שבט זבולון התומך ביששכר, כל מה שעתיד לעבור על שבטו שיקיימו את התורה בתמיכתם, וכך כל נשיא כל מה שעתיד לעבור על שבטו.

הקרבן אצל כל אחד מהנשיאים, הביאור הראשון הוא, משום שביקש הקב"ה לחלוק כבוד ליראיו, ובלשון קדשו:

"והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו, וכמו שאמר (שמואל א ב-ל) כי מכבדי אכבד. והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהא אחד קודם לחבירו, וכיבד את הנקדמים בדגלים בהקדמת ימים, אבל רצה להזכירם בשמם ובפרט קרבניהם ולהזכיר יומו של כל אחד.

לא שיזכיר ויכבד את הראשון (במדב"ר ז-ז) זה קרבן נחשון בן עמינדב, ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים, ואחרי כן חזר וכללם להגיד שהיו שקולים לפניו יתברך, וכן אמרו שם בספרי (פרשת נשא אות נג) מגיד הכתוב שכשם ששוו כולם בעצה אחת, כך שוו כולם בזכות".

וכבר האריכו חכמי המוסר ללמוד מזה לקח נשגב, כמה צריך כל אחד מישראל ללכת בדרכו של הקב"ה לכבד לומדי תורה ויראי ה', כי על אף שמצינו בכמה מקומות שטרח הכתוב לקצר אפילו באות אחת, כדי ללמדנו שצריך ללמד את תלמידו דרך קצרה, עם כל זאת חזר הקב"ה לפרט בתורה הקדושה י"ב פעמים את כל פרטי הקרבנות שהקריב כל נשיא ונשיא, רק כדי לחלוק כבוד ליראיו ושלא לקצר בכבודם.

יומתק לבאר בזה בדרך מליצה מה ששינינו בגמרא (מכות כב): "אמר רבא, כמה טפשאי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה". לפי האמור יש לומר שרמז גם כן, כי מאחר שהם מכבדים וקמים מפני ספר תורה, ששם אנו רואים שחזר הקב"ה לפרט אצל כל אחד מי"ב הנשיאים מה שהקריב, רק כדי לחלוק כבוד ליראיו, הרי אין לנו הוכחה גדולה מזו שצריך לקום בפני גברא רבה ולחלוק לו כבוד התורה.

בפרשתנו פרשת נשא דבר בעתו מה טוב להתבונן, במה שבחר הקב"ה נותן התורה לפרט י"ב פעמים, מה שהקריב כל אחד מי"ב נשיאי השבטים, החל מראש חודש ניסן כשהוקם המשכן לכבוד חנוכת המזבח (במדב"ר ז-ז):

"ויקריבו הנשיאים את חנוכת המזבח ביום המשח אותו ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח, ויאמר ה' אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח, ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה, וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה, מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש, שניהם מלאים סולת בלולה בשמן למנחה, כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת".

כך חוזר הכתוב ומפרט אצל כל אחד מי"ב הנשיאים, שהקריבו ממש אותם הקרבנות לעולה לחטאת ולשלמים, עם כל אותם הכלים קערת כסף, מזרק כסף, כף זהב, בלי שום שינוי. וכבר נתייגעו המפרשים ליישב הפליאה הגדולה, מה ראה הקב"ה על ככה לחזור ולפרט אצל כל אחד מי"ב הנשיאים, את אותם הקרבנות שכל אחד הביא ביומו בלי שום שינוי.

ולכאורה יפלא שהרי כלל גדול לימדו אותנו חכמינו ז"ל (פסחים ג): "לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה". והביאו ראיה לכך ממה שמצינו בתורה שבכתב, שבחר הכתוב לקצר לפעמים אפילו רק באות אחת ["רכבת" במקום "יושבת"], הנה כי כן מה ראה הכתוב לחזור ולפרט אצל כל נשיא כל מה שהביא, כאשר היה אפשר לכלול אותם ביחד, מאחר שהביאו ממש אותם הקרבנות עם כל פרטיהם ודקדוקיהם.

הלכה הנשגב של הרמב"ן:
"הקב"ה חולק כבוד ליראיו"

פתח דברינו יאיר בדברי הרמב"ן (שם יב) [שגם הרבינו בחיי הולך בדרכו], שמבאר שני ביאורים על מה שחזר הכתוב לפרט כל פרטי

**רמב"ן: הקב"ה חזר ופירט אצל כל אחד מי"ב הנשיאים
מה שהקריבו לחנוכת המזבח כדי לחלוק כבוד ליראיו**

**שם: כל אחד מי"ב הנשיאים הקריב אותם הקרבנות
לרמז כל מה שעתיד להיות עם שבטו עד ביאת המשיח**

**מדרש: בנימין זכה שנבנה בית המקדש בחלקו
משום שלא היה לו חלק ונחלה במכירת יוסף**

**בית המקדש השני נחרב בעון שנאת חנם
היפוך דרכו של בנימין שהיתה לו אהבת אחים**

מזה למד הרמב"ן כי חכמינו ז"ל התכוונו לבאר בזה הטעם שחזר הכתוב לפרט אצל כל נשיא מה שהקריב, לרמז שכל אחד מי"ב הנשיאים היתה לו כוונה חדשה, לרמז על כל מה שעתיד לעבור על שבטו עד ביאת המשיח. ויש להעיר ממה שמצינו בענין זה בספר "תורת שמחה" (אות רמג):

"החידושי הרי"ם ז"ל אמר בשם הרבי ר' בונם ז"ל, שהקשה למה כתיב בכל נשיא ונשיא קרבנו, הלא כל הנשיאים הקריבו ממש אותו קרבן. ואמר שכל נשיא לא היתה כוונתו בהקריבו את קרבנו בגלל שחבירו הקריב אתמול, אלא שקרבנו היה כרצון חדש שנתחדש עכשיו אצלו".

ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא עם הביאור השני של הרמב"ן, המבוסס על מה שמפורש במדרש הנ"ל: "אף על פי שקרבן שוה הקריבו, כולם על דברים גדולים הקריבו, וכל אחד ואחד הקריבו לפי דעתו". כפי שמפרש במדרש שכל אחד רמז על כל מה שעתיד לעבור על שבטו עד ביאת מלך המשיח.

ובאמת יתכן לשלב בין שני הביאורים של הרמב"ן, כי מה שחזר הכתוב לפרט אצל כל אחד מי"ב הנשיאים מה שהקריב לחנוכת המזבח, הוא משום שרצה הקב"ה לחלוק כבוד ליראיו, והכבוד הוא שלא נטעה לחשוב, שכל אחד הקריב משום שראה כן אצל חבירו, אלא כל אחד מהם זכה לכוון מעצמו בהתאם מה שעתיד לעבור על שבטו, ואין לך כבוד גדול מזה. נמצא כי שני הביאורים של הרמב"ן עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

הקב"ה חלק כבוד לנשיאים שקיבלו מכות בשביל ישראל

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים רעיון חדש, להראות נפלאות דרכי ה' מסבב כל הסיבות, שבחר לחלק כבוד לי"ב הנשיאים בחנוכת המזבח, לחזור ולפרט אצל כל אחד מהם מה שהקריב לחנוכת המזבח, על פי מה שמצינו בברכות שבירך משה רבינו איש האלקים את ישראל לפני פטירתו, בירך את בנימין (דברים לג-ב): "לבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן". ופירש רש"י שהתנבא משה רבינו שעתיד בית המקדש להיבנות בחלקו של בנימין.

והנה הטעם שזכה בנימין יותר מכל שאר השבטים שיבנה בית המקדש בחלקו, מצינו על כך מאמר נורא במדרש (ספרי שם):

"מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו. כל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה במכירתו של יוסף. אמר הקב"ה, אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, לא כשיהיו מתפללים לפני, איני מבקש עליהם רחמים, איני משרה שכינתי בחלקם, שלא היו רחמנים על אחיהם".

וכן דרשו במדרש (ב"ר צט-א) על הפסוק (תהלים סח-ז): "למה תרצדון הרים גבנונים".

"רבי עקיבא פתר קרא בשבטים, בשעה שאמר שלמה לבנות בית המקדש, היו השבטים רצים ומדיינים אלו עם אלו, זה אומר בתחומי יבנה, וזה אומר בתחומי יבנה. אמר להם הקב"ה, שבטים למה תרצדון, כולכם שבטים, כולכם צדיקים, אלא גבנונים, מהו גבנונים, גנבים, כולכם הייתם שותפין במכירתו של יוסף, אבל בנימין שלא נשתתף במכירתו של יוסף, (שם) ההר חמד אלקים לשבתו".

נמצינו למדים מזה יסוד נפלא, כי מה שבחר הקב"ה להשרות שכינתו בבית המקדש, הוא רק בתנאי שיש אחדות בין כל י"ב שבטי ישראל, שהרי מטעם זה לא רצה הקב"ה להשרות שכינתו בבית המקדש, רק בחלקו של בנימין שלא היה לו חלק במכירת יוסף. לפי זה נשכיל להבין הטעם שחרב בית המקדש השני בגלל שנאת חנם, כמו ששינו בגמרא (יומא ט):

"מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו, עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ומצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים".

לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שהקב"ה בחר לבנות את בית המקדש בחלקו של בנימין,

משום שלא היה לו שום חלק ונחלה במכירת יוסף, שנמכר למצרים בגלל שנאת האחים, לכן כאשר פרצה שנאת חנם בבית המקדש השני, שהיא שקולה כנגד ג' העבירות החמורות, החרב הקב"ה את בית המקדש.

השראת השכינה בבית המקדש כאב השורה אצל בניו

ונראה לבאר הקשר הנפלא בין השראת השכינה בבית המקדש למדת השלום והאחדות ששורה אצל ישראל, בדרכו של בנימין שלא היה לו חלק בשנאת האחים, על פי מה שמצינו במדרש (שמו"ר לד-ג) שהקב"ה השרה שכינתו בבית המקדש, כאב הבא לשהות אצל בניו, ודרשו כן על הפסוק (שמות כה-י):

"ועשו ארון, מה כתיב למעלן (שם ח) ועשו לי מקדש, אמר הקב"ה לישראל... אתם בני ואני אביכם, שנאמר (דברים יד-א) בנים אתם לה' אלקיכם, ואני אביכם שנאמר (ירמיה לא-ח) כי הייתי לישראל לאב, כבוד לבנים כשהן אצל אביהם, וכבוד לאב כשהוא אצל בניו... עשו בית לאב שיבוא וישרה אצל בניו, לכן נאמר ועשו לי מקדש".

ויש להוסיף תבלין לבאר הענין בזה, על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פ"א ה"א): "מצות עשה לעשות בית לה', מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר (תרומה כה-ח) ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה והיה לפי שעה". נמצינו למדים מדברי הרמב"ם, כי תכלית בנין המשכן ובית המקדש היא להקריב שם קרבנות לה'.

והענין בזה כי מקרא מלא דיבר הנביא (ישעיה טז-ב): "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם". לכן צוה הקב"ה לבנות בית המקדש כדי להקריב שם קרבנות המכפרים על עוונות

(שמות כז-ד): "ועשית מכסה לאהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה".

יש לתמוה הלא תכלית עשיית המשכן היא (שם כה-ה): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", והרי אין הקב"ה משרה שכינתו כי אם על העניו, כמו שכתוב (ישעיה נז-טו): "מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח". אבל על המתגאה שנינו (סוטה ה): "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני יכולין לדור בעולם", הנה כי כן לשם מה ברא הקב"ה למשכן בריאה מיוחדת: "ששש ומתפאר בגוונין שלו", הלא התפארות היא סתירה עצומה למדת הענוה.

אך לפי האמור יש לבאר הענין בזה, כי היות שתנאי כפול הוא שישרה הקב"ה בבית המקדש, רק אם יש אחדות ורעות בין איש לרעהו כבנים לאביהם שבשמים, מעתה בשלמא בבית המקדש שנבנה בארץ ישראל בחלקו של בנימין, הרי יש בכך הוראה ברורה לכל ישראל, אשר יתפלאו מדוע זכה בנימין שנבנה בית המקדש בחלקו יותר מכל שאר השבטים, ומזה ישכילו להבין שהסיבה לכך היא משום שלא היה לו חלק במכירת יוסף, וילמדו מזה לקח לאהוב איש את רעהו בשלום ובאחדות.

אולם במשכן שנבנה במדבר בארץ העמים, לא היה שייך לבנותו בחלקו של בנימין, אם כן איך ילמדו ישראל לקח שהתנאי להשראת השכינה במשכן הוא שיהיו באחדות ובשלום, לכן ברא הקב"ה בריאה מיוחדת את התחש: "ששש ומתפאר בגוונין שלו", וצוה לכסות בעורו את המשכן מלמעלה, ללמדנו כי הקב"ה שיוורד מלמעלה להשרות שכינתו בתוך המשכן: "שש ומתפאר בגוונין שלו", היינו ששש ומתפאר בכל הצבעים של לומדי תורה ועובדי ה', שכל אחד עובד את ה' על פי דרכו בקודש ושורש נשמתו, לכן צריכים גם אנו ללכת בדרכו של הקב"ה לאהוב כל אחד מישראל כדי שנזכה להשראת השכינה.

"המזבח מטיל שלום" בין ישראל לאביהם שבשמים

יומתק להבין בזה מה שהקפיד הקב"ה שלא לבנות את מזבח האבנים על ידי ברזל, כמו שכתוב (שמות כ-כב): "ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה". ופירש רש"י: "שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל".

מדרש: "ועשו לי מקדש", כי אני אביכם ואתם בני עשו בית לאב שיבוא וישרה אצל בניו"

תכלית בית המקדש להקריב קרבנות לכפרת העוונות כי הקב"ה הוא אבינו שיכול למחול על כבודו

"בנים אתם לה' אלקיכם" אבל רק בתנאי "לא תתגודדו" - "לא תעשו אגודות אגודות"

"ב הנשיאים היו שוטרי ישראל שהוכו במצרים ותיקנו בכך הפגם של שנאת האחים במכירת יוסף

שכינתו בישראל כאב שבא לשהות אצל בניו, ועל ידי זה יוכלו להקריב שם קרבנות לכפר על עוונותיהם, כדן אב שיכול למחול על כבודו, לכן מוכרח שילכו בדרכו של בנימין, שלא תשרור ביניהם שנאת חנים כי אם אהבת אחים.

יומתק לבאר בזה מה שקרא יעקב אבינו את שמו בנימין, כמו שכתוב (בראשית לה-יח): "ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין". ופירש רש"י כי "בנימין" הוא אותיות "בן ימין". לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי יעקב אבינו ראה ברוח הקודש שיזכה בנימין שיבנה בית המקדש בחלקו, בזכות שלא היה לו שום חלק בשנאת האחים.

ולפי המבואר הרי בזכות זה נקראים ישראל בנים למקום, והקב"ה מקבל את תשובתם בבית המקדש, כאב שיכול למחול על כבודו. והנה מה שהקב"ה מקבל תשובת ישראל הוא במדת החסד, כמו שאנו אומרים בתפלת "והוא רחום" בימי שני וחמישי: "כי ימינך פשוטה לקבל שבים". לכן קראו יעקב "בנימין" שהוא אותיות "בן-ימין", כי בזכותו זכו ישראל להיות בבחינת "בן", שהקב"ה מקבל את תשובתם ביד "ימין".

"ששש ומתפאר בגוונין שלו"

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה דבר פלא שמצינו בפרשת תרומה, שבין הדברים שצוה הקב"ה להביא לנדבת המשכן היה (שמות כה-ה): "עורות תחשים". ופירש רש"י: "תחשים, מין חיה, ולא היתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם ססגונא, ששש ומתפאר בגוונין שלו". מקור הדבר בגמרא (שבת כח.) ואמרו עוד: "תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה... ולפי שעה נזדמן לו למשה, ועשה ממנו משכן ונגנו". והנה הקב"ה צוה להשתמש בעורות התחשים לגג על המשכן שהיה מיריעות עזים, כמו שכתוב

ישראל, כדי לסלק את המסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים. וזהו ביאור השם "קרבן" שמקרב את האדם לה', כמו שכתוב (ויקרא א-ב): "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". ובכח זה משרה הקב"ה שכינתו בבית המקדש, כאב ששוכן אצל בניו בלי מסך המבדיל. וזהו שאנו אומרים בהגדה של פסח (כמה מעלות טובות): "ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו"

הנה כי כן מבואר היטב מה שהשרה הקב"ה שכינתו בבית המקדש, כאב שבא לשהות אצל בניו, כי כבר הבאנו כמה פעמים מה שכתב החיד"א ב"ראש דוד" (פרשת אמור), כי תשובה מועילה לישראל משום שהם בנים למקום, לכן יכול הקב"ה למחול על כבודו כמבואר (קידושין לב.): "האב שמחל על כבודו כבודו מחול". אבל אם היה רק בבחינת מלך על ישראל הרי מבואר (שם): "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". נמצא כי כפרת העוונות בבית המקדש על ידי הקרבנות היא רק משום שהקב"ה הוא אבינו.

"בנים אתם" "לא תתגודדו" "לא תעשו אגודות אגודות"

והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים יד-א): "בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו". ודרשו בגמרא (יבמות יג.): "לא תתגודדו, לא תעשו אגודות אגודות". הרי מבואר שישראל נקראים "בנים" למקום בתנאי שאין ביניהם מחלוקות בבחינת אגודות אגודות. וכן מצינו בדברי הנביא (מלאכי ב-י): "הלוא אב אחד לכולנו, הלוא אל אחד בראנו, מדוע נבגד איש באחיו לחלל ברית אבותינו". הרי מבואר כי מאחר שהקב"ה הוא אב אחד לכולנו, אין ראוי שנבגוד איש באחיו.

מעתה מבואר היטב הטעם שבחר הקב"ה לבנות את בית המקדש בחלקו של בנימין שלא היה לו שום חלק במכירת יוסף, כי מאחר שתכלית בנין בית המקדש היא, שישרה הקב"ה

ולפי דרכנו יש לומר כי בכוונה תחילה דקדק רש"י לומר שהמזבח מטיל שלום: "בין ישראל לאביהם שבשמים", כי תכלית הקרבת הקרבנות על המזבח היא להביא כפרה על כל עוונות בית ישראל, בהיותם בנים להקב"ה אביהם שיכול למחול על כבודו, נמצא כי המזבח מטיל שלום: "בין ישראל לאביהם שבשמים". והנה כדי שיהיה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, הרי צריך שיהיה שלום בין כל ישראל בבחינת: "בנים אתם לה' אלקיכם, לא תתגודדו", לכן אסור להרים עליו כורת ומחבל, שהוא היפך השלום והאחדות שצריך לשרור בישראל שהם בנים למקום.

ויש להוסיף עוד לפי מה ששינונו במשנה (יומא פה:): "עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו". וכתב ב"כף החיים" (או"ח סימן תרו אות ג) בשם כמה פוסקים, שכל זמן שלא ריצה את חבירו אפילו מה שבין אדם למקום אינו מתכפר. נמצא לפי זה כי כדי שיכפר המזבח על החוטא, צריך שיהיה בשלום ובאחדות גם עם כל ישראל, לכן אסור לבנות את המזבח עם ברזל שרומז על מלחמה שהיא היפך השלום.

נפלא להבין בזה מה שכתוב בפרשת שמיני (ויקרא ט-ט): "ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם". ופירש רש"י בשם תורת כהנים: "קרב אל המזבח, שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת". רמז לו משה שנבחר בשל היותו רודף שלום, כמו ששינונו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה". הנה כי כן לכך נבחרת, כי לכפרת המזבח צריך מדת השלום.

י"ב הנשיאים שהוכו במצרים תיקנו הפגם של שנאת חינם

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שזכו י"ב הנשיאים שהקפיד הקב"ה כל כך בכבודם, לחזור ולפרט מה שהקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח, שסללו בכך את הדרך שיקריבו ישראל

את קרבנותיהם על המזבח לכפרת העוונות, על פי מה שהקדים הכתוב בהקרבת י"ב הנשיאים (במדבר ז-ב): "ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבותם הם נשיאי המטות הם העומדים על הפקודים". ופירש רש"י בשם הספרי: "הם נשיאי המטות, שהיו שוטרים עליהם במצרים, והיו מוכים עליהם, שנאמר (שמות ה-יד) ויוכו שוטרי בני ישראל וגו'".

נמצינו למדים מזה, כי מה שזכו להתמנות נשיאים על ישראל, הוא בזכות המכות שקיבלו מהמצרים במקום ישראל שלא השלימו עבודתם, כמו שכתוב (שמות ה-יד): "ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נוגשי פרעה לאמר, מדוע לא כיליתם חקכם ללבון כתמול שלשום גם תמול גם היום".

ונראה לבאר ביתר שאת מה שזכו מדה כנגד מדה להתמנות נשיאים על י"ב השבטים, על פי מה ששינונו בגמרא (שבת י:):

"לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת [כתונת הפסים] שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים". וכתבו התוספות: "ואף על גב דבלאו הכי נגזר, דכתיב (בראשית טו-ג) ועבדום וענו אותם, שמא לא היה נגזר עליהם עינוי כל כך אלא על ידי זה".

נמצינו למדים מזה כי מה שנתגלגלו ישראל בגלות הקשה במצרים, הוא בגלל שנאת חינם שהיתה בין האחים שמכרו את יוסף למצרים, וזהו ביאור הענין כי כשראה משה שדתו ואבירם הלשינו על ישראל לפני פרעה (שמות ב-יד): "ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר". ופירש רש"י: "ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין להיגאל".

לכן כאשר הוכו שוטרי ישראל על שלא השלימו ישראל עבודתם, ולא הטילו את האשמה על ישראל אלא קיבלו המכות על עצמם, עשו בכך תיקון נפלא לשנאת חינם שגרמה לגלות מצרים, כי קיבלו את המכות על עצמם בבחינת אהבת חינם, לכן כשיצאו ישראל ממצרים זכו להתמנות להיות י"ב נשיאים על י"ב

השבטים, כדי להמשיך בעבודתם בקודש לאחד את כל בית ישראל שנתחלק לי"ב שבטים.

בחנוכת המזבח סללו י"ב הנשיאים עבודת הקרבנות לכל ישראל

על פי האמור ירווח לנו להבין מה שזכו הנשיאים להקריב קרבנות לחנוכת המזבח, כדי לסלול בכך את הדרך שיוכלו ישראל להקריב קרבנות על המזבח, להמשיך מהקב"ה כפרת העוונות בבחינת אב שיכול למחול על כבודו, אשר כאמור זהו רק בתנאי שיש אחדות בין ישראל בבחינת בנים למקום, לכן דוקא י"ב הנשיאים שקיבלו מכות בשביל ישראל, ראויים להקריב קרבנות לחנוכת המזבח, ולסלול בכך את הדרך של אהבת חינם לכל ישראל.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה שהקפיד הקב"ה כל כך על כבודם של י"ב הנשיאים, לחזור ולפרט את הקרבנות שכל אחד מהם הקריב לחנוכת המזבח, כי הנהגה זו היא מדה כנגד מדה, על שהוכו במצרים לכבודם של ישראל בבחינת אהבת חינם, שמטעם זה זכו להקריב קרבנות לחנוכת המזבח.

ויש להוסיף לפי מאמר חז"ל הנ"ל: "לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים", כי על ידי ששינה יעקב את יוסף בין שאר בניו לתת לו את כתונת הפסים ירדו ישראל למצרים, והנה י"ב נשיאי ישראל תיקנו דבר זה כשקיבלו מכות בשביל ישראל, לכן הקפיד הקב"ה בכבודם שלא לשנות שום שינוי בין הבנים, שהם י"ב הנשיאים הממונים על י"ב השבטים, והזכיר אצל כל אחד מהם את כל הקרבנות.

הנה כי כן זהו הלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד מכל האמור, ללכת בדרכו של הקב"ה לכבד איש את רעהו ולהדר במצות עשה (ויקרא יט-יח): "ואהבת לרעך כמוך". להיזהר בכבודו של כל אחד מאחינו בני ישראל, ובזכות נזכה לצאת מהגלות הקשה שנגרמה בחורבן בית המקדש בגלל שנאת חינם, ולזכות לגאולה השלימה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com